

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ
ІМЕНІ ГЕТЬМАНА ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО

ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

к.ю.н., доцент _____ Олександр ЄЛІАЗАРОВ

«02» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	другий (магістерський)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 «Соціальні та поведінкові науки»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	053 Психологія
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Практична психологія

2024-2025 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Кризова психологія» для здобувачів денної та заочної форм навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 Психологія ОПП «Практична психологія». Київ : ДУІТ, 2024. – 13 с.

Розробники:

Скляренко Інна Юріївна,
к.п.н., доцент, доцент кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін

Буковська Валентина Миколаївна,
асистент кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін

Робочу програму схвалено на засіданні психології та соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол № 1 від « 2 » вересня 2024 року

Гарант ОПП «Практична психологія» ОС Магістр
К.псих.н., доцент

Олена ТИРОН

@ Скляренко І.Ю., Буковська В.М., 2024 рік

@ Скляренко І.Ю., Буковська В.М., 2024 рік

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень, ступінь освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова	
	Спеціальність: 053 Психологія		
Змістових модулів – 2	Освітня програма: «Практична психологія»	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 120		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 4	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Ступінь вищої освіти: магістр	Лекції	
		16 год.	12
		Практичні, семінарські	
		24 год.	8
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		80 год.	160
		Вид контролю:	
		іспит	іспит

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33/67

для заочної форми навчання – 11/89

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Кризова психологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 053 Психологія.

Предметом навчальної дисципліни «Кризова психологія» є особливості поведінки людини в ситуаціях кризової події, катастроф, стратегії подолання невизначеності життєвого шляху, внутрішньо особистісні, пояснювальні механізми та програми психологічної допомоги та підтримки

Мета навчальної дисципліни «Кризова психологія» - формування у здобувачів вищої освіти всебічного та адекватного уявлення про теоретичні підходи кризової психології, кризові події та їх психологічні наслідки у житті людини, оволодіння основними методами психологічної діагностики травматичних станів, стратегіями та методами психологічної допомоги людині у кризовій і посткризовій ситуації життєвого шляху.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Кризова психологія» є: ознайомлення з теоретичними підходами кризової психології, кризовими подіями та їх психологічними наслідками у житті людини; вивчення психологічних механізмів та закономірностей протікання криз та їх різновидів; оволодіння основними методами психологічної діагностики травматичних станів; оволодіння стратегіями та методами психологічної допомоги людині у кризовій і посткризовій ситуації життєвого шляху.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни «Кризова психологія» здобувач вищої освіти повинен

знати: поняття та ознаки кризи, кризової події, ситуації, їх види; основні характеристики критичних ситуацій, їх різновиди, особливості прояву, вплив на особистість; основні закономірності переживання кризової події, суть кризового стану; нормативні кризи розвитку, їх ознаки, закономірності протікання та подолання; травматичні кризи, їх особливості, закономірності протікання та подолання; кризи втрати, їх психологічні особливості; основні програми та методи психологічної допомоги у кризових ситуаціях;

вміти: визначати особливості прояву дії різноманітних критичних ситуацій; проводити психологічну діагностику кризових станів та ПТСР; надавати екстрену психологічну допомогу людям в гострому стресовому стані; розробляти програми надання психологічної допомоги людям, які знаходяться у кризових станах; використовувати основні психокорекційні та психотерапевтичні техніки при наданні психологічної допомоги людині у кризовій і посткризовій ситуації життєвого шляху.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Кризова психологія: основні поняття та загальні проблеми

ТЕМА 1. ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ.

Що таке консультування. Хто займається консультуванням. Де застосовується консультування. Історичні корені психологічного консультування. Психологічне консультування. Відмінні риси психологічного консультування та психотерапії.

ТЕМА 2. ПСИХОАНАЛІТИЧНИЙ, ПСИХОДИНАМІЧНИЙ ПІДХОДИ У КОНСУЛЬТУВАННІ.

Психоаналіз як теорія особистості. Структура особистості. Основні техніки у психоаналітичному консультуванні. Інші психоаналітичні теорії.

ТЕМА 3. ГУМАНІСТИЧНИЙ НАПРЯМ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНСУЛЬТУВАННІ.

Особистісно-центроване консультування. Гештальтконсультування. Транзактний аналіз у консультуванні.

ТЕМА 4. БІХЕВІОРАЛЬНИЙ ТА КОГНІТИВНИЙ НАПРЯМ У КОНСУЛЬТУВАННІ.

Теорія оперантного обумовлення та інкубації. Практика поведінкового консультування. Консультування реалізмом. Соціально-когнітивна теорія. Основні положення концепції. Рационально-емотивне консультування. Техніки та моделі когнітивного консультування.

Змістовий модуль 2.

Практика психологічного консультування

ТЕМА 5. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ОСОБИСТІСНИХ ПРОБЛЕМ.

Хто звертається за психологічною допомогою. Особливості соціальних функцій консультанта. Особливості здійснення психологічного впливу в процесі психологічного консультування.

ТЕМА 6. ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ.

Головні запитання в сфері психолого-педагогічного консультування. Консультування батьків та педагогів щодо взаємодії з дітьми різного віку. Консультування з розвитку здібностей школярів. Консультування з проблем шкільної адаптації та успішності. Консультування з проблем профілактики дитячої злочинності, наркоманії та алкоголізму.

ТЕМА 7. ЕТАПИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ: ПІДГОТОВЧИЙ ТА ДІАГНОСТИЧНИЙ.

Попереднє знайомство. Збирання відомостей і встановлення контакту. Виявлення очікувань. Укладання контракту. Завдання підготовчого етапу. Перша фаза: клієнт говорить, консультант слухає. Тестування. Робота зі скаргою. Розпитування клієнта. Друга фаза: консультант і клієнт формують запит. Робота з почуттями. Завдання психолога на діагностичному етапі.

ТЕМА 9. ЕТАПИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ: КОРЕКЦІЙНИЙ ТА ЗАКЛЮЧНИЙ.

Завдання корекційного етапу. Можливості і технічні прийоми психокорекційного впливу. Визначення реєстру рішень і вибір серед альтернатив. Узагальнення висновків щодо зміни поведінки

клієнта. Закріплення мотивації клієнта щодо змін. Обговорення питань, що стосуються подальших відносин клієнта з консультантом.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК10. Здатність встановлювати, підтримувати ділові та міжособистісні комунікації у галузі психології та інших сферах життя.

ЗК11. Здатність у професійній діяльності вирішувати завдання з обов'язковим дотриманням вимог охорони праці, використанням останніх досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду безпеки, збереження життя, здоров'я та працездатності, відповідальності за особисту та колективну безпеку в повсякденних умовах та під час надзвичайних ситуацій, особливого, воєнного стану.

Спеціальні компетентності (СК):

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики. СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації)

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК11. Здатність надавати психологічну допомогу особистості під час переживання життєвих і професійних криз з використанням спеціальних прийомів та методів.

Програмні результати навчання

Після вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати набуті результати навчання:

ПРН2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН12. Надавати психологічну допомогу особистості під час переживання життєвих і професійних криз з використанням спеціальних прийомів та методів.

4. Структура навчальної дисципліни «Кризова психологія»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Кризова психологія: основні поняття та загальні проблеми												
Тема 1 Теоретико-методологічні основи кризової психології	15	2	3			10	15	2				13
Тема 2 «Криза» як категорія: зміст та соціально-психологічні аспекти аналізу	15	2	3			10	14					14
Тема 3 Психологія життєвих криз: феноменологія та психосоціальні наслідки	15	2	3			10	15	2				13
Тема 4 Психологічна допомога при кризових станах особистості.	15	2	3			10	16		2			14
Разом за змістовним модулем 1	60	8	12			40	60	4	2			54
Змістовий модуль 2. Екстремальна психологія як галузь науки і практики												
Тема 5 Психологічна допомога при кризових станах особистості.	15	2	3			10	15		2			13
Тема 6 Типологія екстремальних ситуацій	15	2	3			10	16	2				14
Тема 7 Екстремальні стани : поняття і диференціальна діагностика	15	2	3			10	13					13
Теми 8 Методи надання екстреної психологічної допомоги	15	2	3			10	16	2				14
Разом за змістовим модулем 2	60	8	12			40	60	4	2			54
Усього годин з дисципліни	120	16	24			80	120	8	4			108

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (не передбачено планом)

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
Змістовий модуль 1. Кризова психологія: основні поняття та загальні проблеми			
1	Теоретико-методологічні основи кризової психології.	2	
2	«Криза» як категорія: зміст та соціально-психологічні аспекти аналізу.	2	
3	Психологія життєвих криз: феноменологія та психосоціальні наслідки. консультування	2	
4	Психологічна допомога при кризових станах особистості.	2	
5	Екстремальна психологія. Поняття екстремальної ситуації.	2	
6	Психоедукація при роботі з кризовими клієнтами	2	2
	Разом за змістовим модулем 1	12	2
Змістовий модуль 2. Екстремальна психологія як галузь науки і практики			
1	Типологія екстремальних ситуацій.	2	2
2	Екстремальні стани : поняття і диференціальна діагностика.	2	
3	Методи надання екстреної психологічної допомоги.	2	
4	Передумови та основні чинники розвитку криз.	2	
5	Екзистенційні кризи та феномен самогубства в аспекті кризової психології	2	
6	Психологічний супровід особистості в період кризи: зміст та етапи	2	
	Разом за змістовим модулем 2	12	2
	Разом	24	4

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачено планом)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
Змістовий модуль 1. Кризова психологія: основні поняття та загальні проблеми			
1	Історія виникнення та розвитку кризової психології	6	8
2	Відмінність психологічного консультування від індивідуальної і групової психотерапії за метою, завданнями, тривалістю контактів психолога з клієнтом, за активністю та ролями, що виконують психологи і клієнти, за їх відповідальністю і стилем спілкування	5	8
3	Місце кризової психології в системі наукового знання та психологічної практики	6	7
4	Поняття кризи розвитку, її особливості, ознаки, види	5	8
5	Вікові кризи психічного та особистісного розвитку	6	7
6	Кризи розвитку сім'ї як соціальної групи, їх подолання	6	8
7	Екзистенційні кризи	6	8
Змістовий модуль 2. Екстремальна психологія як галузь науки і практики			

1	Травматичні ситуації: поняття, класифікації, ознаки, наслідки	6	8
2	Поняття стресу, травматичного стресу	5	8
3	Розвиток уявлень про психічну травму у психології	6	7
4	Соціальний підхід до розуміння психічної травми	5	8
5	Модель механізму психічної травми як процесу переживання події	6	7
6	Принципи надання психологічної допомоги при травматичних кризах	6	8
7	Психологічна просвіта при роботі з кризовими клієнтами	6	8
	Разом	80	108

Підсумкова тека: контрольна робота. Залік.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Проведення лекційних і практичних занять, слайдові презентації (у програмі Power Point) з кожної теми, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Виконання модульних контрольних робіт, індивідуальних завдань, самостійне вивчення окремих тем курсу.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним проміжним та підсумковим контролем. Поточний контроль знань здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів під час обговорення теоретичних питань. Модульний проміжний контроль проводиться з метою визначення стану поточної успішності студентів за певний період навчання. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання.

Контроль самостійної роботи здійснюється:

з лекційного матеріалу — шляхом перевірки конспектів;

з практичних занять — за допомогою перевірки виконаних завдань.

Усі контрольні заходи включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінювання результатів навчання здобувачів за семестр. Підсумковий семестровий контроль знань відбувається на заліку у письмовій формі. Екзаменаційний білет включає 4 питання.

	ОЦІНЮВАННЯ			
	Форми поточного та підсумкового контролю		Поточний контроль – 100 балів	
	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ			
	Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру.			
Залік				
Питання 1	Питання 2	Питання 3	Питання 4	СУМА
10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	40 балів

Практичні заняття						
п/р 1	п/2	п/р 3	п/р 4	п/р 5,6	п/р 7,8	СУМА
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	30 балів

Підсумкова оцінка виставляється з урахуванням суми всіх балів, з додаванням 10 балів за ведення конспекта.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90—100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» — теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80—89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» — теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома - трьома незначними помилками.
75—79		C	«Добре» — теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією - двома значними помилками.
65—74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» — теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60—64		E	«Достатньо» — теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички

			роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21—59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» — теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1—20		F	«Безумовно незадовільно» — теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Зміст та сутність поняття «психологічна проблема».
2. Зміст діяльності кризової психології
3. Розкрийте основні принципи при наданні постраждалому екстреної психологічної допомоги
4. Головні принципи кризової психології
5. Охарактеризуйте, яку ситуацію називають критичною?
6. Назвіть суттєву відмінність між критичною та кризовою ситуацією
7. Назвіть чинники, які є найбільш актуальними при виникненні кризи у сучасної людини
8. Яке значення має аналіз динаміки кризи для її подолання?
9. Які особливості (параметри протікання) кризи фахівець повинен звернути свою увагу перш за все?
10. Зміст поняття «кризова подія»
11. Назвіть основні ознаки кризової події.
12. Визначте якими проявами характеризується переживання кризи особистістю і як їх враховувати у роботі з клієнтом?
13. Наведіть типологізацію кризових станів, обґрунтуйте її необхідність
14. Назвіть, які загальні підстави покладено у типологізацію кризових станів?
15. Означте специфіку типології криз за П. П. Горностаєм. Чим така типологія зручна у користуванні?
16. Надайте визначення «психічної травми»
17. В чому, на вашу думку, полягає психологічний зміст переживання?
18. У чому полягає сутність психологічної допомоги постраждалим?
19. Які є види психологічної допомоги?
20. У чому, на вашу думку, полягає головний принцип психологічної допомоги?
21. Зміст діяльності кризового психолога
22. В чому полягає значення, а також і специфіка діагностичного обстеження при взаємодії психолога з кризовим клієнтом?

23. Чому принцип супроводу вважається основою психосоціальної допомоги кризовій особистості?
24. Коли виникає потреба у здійсненні кризового втручання (інтервенції) при роботі з проблемами клієнта? В чому специфіка такої допомоги?
25. Які чинники обумовлюють вибір конкретних методів кризової інтервенції - кризової психотерапії та кризового консультування?
26. З якими клієнтами психологу доцільно проводити психологічний дебрифінг як форму кризового втручання?
27. Оцініть відомі вам способи подолання критичних ситуацій з точки зору їх ефективності та доцільності.
28. Назвіть основні стадії переживання горя.
29. Від чого залежить інтенсивність та тривалість переживання людиною горя?
30. Що потрібно знати психологу при роботі з людиною, яка переживає горе втрати?
31. Охарактеризуйте чотири завдання горя, які повинні бути вирішені суб'єктом, що втратив рідну людину.
32. Наведіть основні правила спілкування з тим, хто втратив близьку людину.
33. Поясніть специфіку надання психологічної допомоги людині на кожній зі стадій переживання горя.
34. Назвіть основні ознаки та можливі причини ускладненого горя.
35. Які почуття можуть виникати у дитини на смерть близької людини?
36. Назвіть основні види реакцій дитини на втрату.
37. Сформулюйте загальні принципи та методи психокорекційної роботи з дітьми.
38. Назвіть найбільш типові порушення у дітей при посттравматичному стресі.
39. Надайте поняття стресу в психології. Охарактеризуйте загальні ознаки та симптоми надмірного стресу.
40. Назвіть основні труднощі в роботі кризових психологів.
41. Які фактори провокують виникнення та розвиток негативних психічних станів у кризових психологів?
42. Розкрийте сутність синдрому емоційного вигорання та його засоби профілактики.
43. Розкрийте сутність психологічної допомоги постраждалим.
44. Сучасні напрями й організація психологічної допомоги при кризових станах особистості.
45. Техніки екстреної психологічної допомоги на прикладі: марення, галюцинації, апатії, ступору, рухових збуджень, агресії, істерики, нервового тремтіння, плачу, переживання насильства.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ВИКОРИСТАННЯ

1. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології: монографія / за заг. ред. В. П. Садкового, О. В. Тімченка. – Х.: Видво НУЦЗУ, 2017. 777 с.
2. Карамушка Л.М. Психолого- організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості: монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко [та ін.]; за ред. Л. М. Карамушки. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. – 278 с.
3. Кризова психологія: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Х.: НУЦЗУ, 2010. 401 с. ISBN 978-966-1664-72-1
4. Кризова психологія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mpclinic.com.ua/services-ua/psykholohiia/kryzova-psykholohiia/>
5. Курова А.В. Психологічне здоров'я молоді в умовах невизначеності: соціально-психологічний вимір. Монографія. Київ: Видавець Бихун В.Ю., 2023. 344 с. ISBN 978-617-7699-34-6
6. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості. К.: ТОВ "КММ", 2006. 240 с.

7. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, Книга 1. 2015. – 430 с. (с.272 – 294)
8. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, Книга 2. 2017. – 540 с.
9. Перша психологічна допомога у кризових станах. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=a792bAxNm3E>
10. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос [та ін.] ; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 178 с. (135-155)
11. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій : методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко; за ред. З. Г. Кісарчук. – К. : ТОВ “Видавництво “Логос”. 207 с. 2015 р.
12. Психологічна діагностика. Навч. посібник/ Мельничук О.Б. Рек. МОН України. 316 с. 2022 р.
13. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с. 128 с.

Додаткові:

1. Амплєєва О.М., Таранюк Г.Г. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та психологічної адаптації особистості до умов війни. Габітус. 2023. № 45. С.89- 94.
2. Випробування кризою. Одиссея подолання. (психологічна терапія) Титаренко Т.М. 248 с. 2021 р.
3. Кононенко О.І., Кононенко А.О., Крошка К.І., Базика Є.Л. Життєстійкість та ціннісні орієнтації особистості як психологічні ресурси її психологічного здоров'я. Наукові перспективи: журнал. 2023. № 9(39) 2023. С.665 (С. 565-575)
4. Кокун О.М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця: Монографія. К.: ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2012. 200 с.
5. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватись? Як допомогти подолати? Довідник для широкого кола фахівців / К. Возніцина, Л. Литвиненко. — Київ, 2023. 163 с. Друге видання, доповнене.

Інформаційні:

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського та електронна бібліотека. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.onu.edu.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ognb.odessa.ua/>
4. Американська бібліотека НаУКМА. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.library.ukma.kiev.ua/amer>
5. Німецька національна бібліотека [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.d-nd.de>
6. Перша психологічна допомога: Посібник для працівників на місцях [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44615/9786176150787-ukr.pdf;jsessionid=1EC05372274A6F3E2AB89E069889F014?sequence=72>
7. Перша психологічна допомога: посібник для тренера Гірник, Андрій; Чернобровкіна, Віра . [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12075/Persha_psykholohichna_dopomoha%20%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

8. Перша психологічна допомога у кризових станах . [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=a792bAxNm3E>

9. Психологічна допомога у кризових станах. [Електронний ресурс] – Режим доступу:: <http://studin./all/psihologiya/psihologicheskaya-pomosh-v-krizisnoysituacii/vvedenie>

Розробники:

Доцент кафедри ПСГД к.п.н., доцент

Інна СКЛЯРЕНКО

Асистент кафедри ПСГД

Валентина БУКОВСЬКА